

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ:

Duch de la Victoria, número 9, 2.^{on}

ADMINISTRACIÓ:

Dormitori de Sant Francesch, núm. 5.

Sumari: Lo Regionalisme d' En Silvela, per *Lluís Durán y Ventosa*.—El respecte á les Nacionalitats, per *N. Font y Sagú*.—Desesper (poesia) per *J. Ruyra*.—La núvia del mar, per *J. Vidal y Jumbert*.—Moviment Regionalista.—Llibres rebuts.—Dietari del Principat.—Notes curioses, per *Ramón N. Comas*.—BOLLETI SETMANAL: Santoral.—Etemérides.—Fires.—Festes majors.

LO REGIONALISME D' EN SILVELA

L' ex-ministre conservador, aspirant á la quefatura del partit, D. Francisco Silvela, ha emprés d' un quant temps á aquesta part una campanya de propaganda, de la que, segons sembla, malgrat lo general escepticisme no dexa de treuren alguns resultats profitosos. Primer á Madrid, després á Burgos, no fá gayre á Valencia, aquesta matexa setmana á Málaga, en Silvela ha comensat los treballs de propaganda y d' organisació del partit, que si ja de temps hagués sapigut fer, demostrant major sentit polítich y encertant ab cop d' ull d' home d' Estat les necessitats del pervindre, li haurían pogut proporcionar una força política fins á cert punt respectable en aquestos moments en que no hi ha mes que farses indignes en partits á la madrilenyá, sense cap arrel en lo pays.

Pero en Silvela te un gran defecte pera poguer anar tant lluny com se proposa anar. No té programa, perquè no té fé en les idees; combat als homes del actual partit conservador, per lo malament que governen y administren, pero incorre en l' erro gravíssim de pensar que es possible un cambi de persones, y que essentho, ab ell n' hi hauria prou pera acabar ab los mals presents. En Silvela, per punt general, creu que tot depén més de les persones que de les idees, y fins á cert punt no dexa de tenir rahó: pero es que en política, idees y persones son elements inseparables, y es impossible portar á les esferes del govern, á les persones á que 's voldria y convindria portar, sinó se 'ls hi proporciona 'l vapor d' idees pera elles realment seductores y atractives, que donantlasi la forsa necessaria, les conduhexi fins al poder.

Pero prescindint de les idees generals sobre política y sobre la manera de regenerar la administració que vé professant lo senyor Silvela, per lo que al regionalisme toca, no veyém que 's

posi en condicions d' aprofitar aquesta forsa inmensa, que en algunes regions, com Catalunya, es la única, be podem dirho, que podria portar á interessarse per la cosa pública, á les classes conservadores, allunyades cada dia més de la política per lo fástich que 'ls hi produhexen les farses del uns, lo caciquisme dels altres, la corrupció de casi tots.

Lo senyor Silvela que tant sembla desitjar la atracció d' aquestes classes, no ha comprés que ab cap idea com ab la del regionalisme les podria portar mellor al exercici de les delicades funcions públiques, á que per la naturalesa matexa de les coses están llógicament cridades: al menos, si ho ha comprés no ha vist que axó que ell ne diu regionalisme es insuficient pera determinar una forsa política, com la que ell aspira á crear.

En Silvela ha comprés pòtser que 'l regionalisme es realment una idea conservadora, y per açó 'l proclama á sa manera, ell que aspira á representar les classes conservadores. Pero ho agafa molt malament; aquestos elements de la vida nacional que ell diu que vol conservar, los drets que anomena forals, les llengues regionals, les varietats administratives necessiten alguna cosa més que una admiració platónica, que una disposició á la seva conservació: y no obstant, ell no ha ofert pas altre cosa, fins en aquells de sos discursos en que ha volgut apareixer més regionalista. Ben clar ha dit que ell no volia tornar enrera; que estava molt lluny de son pensament tot lo que podria contribuir á destruir la unitat del Estat; ell trova que es molt regionalista porque no creu com los altres polítichs de Madrid que la subsistencia d' aquelles varietats sigui un destorb, sinó un bé, per lo que, mentres durin naturalment, nos garantexen contra la tirania.

Pero lo verdader conservador no 's pot limitar á ser partidari de lo establert, sols per esserho: ser conservador no vol dir simplement trobarho bé tot tal com se trova. La teoria del dos partits,

un partit lliberal, introductor de reformes, y un conservador, dedicat á oposarse á elles, sense perjudici de conservarles, un cop implantades, es una teoria sempre ridícula y absurda, y avuy desacreditada per tot arreu, encare que 'ls conservadors espanyols la practiquin. Un conservador de debò, lo que te de fer es procurar conservar los principis fonamentals del orde social y de la vida nacional, respectant lo que troba existint, sols quan sigui confirmació d' aquestos principis y reformantho en cas contrari, d' acort precisament ab elles. Mantenir un règimen determinat sols per trobarlo establert, per contrari que sigui al esperit nacional, no es ser conservador; per açò, avuy al menos, no hi ha verdaders conservadors á Espanya.

Si 'l senyor Silvela vol serho de debò, per lo que 's refereix á les qüestions que 'l regionalisme porta, té de fer alguna cosa més que admetre la existència de lo actual; se té d' elevar á son esperit, á sa rahó de viure, y declarar-se partidari de les reformes legals que açó fassi necessari. No n' hi ha prou ab admirar les llengües regionals; si 's regonexen que tenen dret á la existencia y que aquesta pot ser profitosa, cal posarles en condicions de fecond desenrotllo. No basta dir-se defensor dels drets forals; si aquestos s' han de respectar, perquè son, no simplement lleys antigues, sinó representació de diferents esperits jurídichs, cal reformar lo règimen imperant pera que aquestos puguin donar sos fruyts naturals. Es molt poch dir que no deuen destruhirse les varietats administratives existents; si aquestes tenen sa rahó de ser, en necessitats diferents, tenen d' admetres aquelles varietats en l' orde legal, ahon axi ocorri, rompent ab lo sistema actual d' uniformitat, fundat en l' absurdo perjudici de les necessitats iguals.

Es més important en lo regionalisme del senyor Silvela aquest caràcter *soi-disant* conservador, que no 'pas la seva moderació de doctrina. Del que ofereix poch, se 'n pot esperar que demà 's convenci de la seva insuficiencia y concedexi més; ja se sap que no tothom professa les idees ab lo mateix radicalisme. Però del que no vol ésser més que conservador de lo existent, no volguent tornar enrera, ab tot y presenciar com los altres ho destruhixen, poch se 'n pot esperar; alguna que altra erudita protesta á *posteriori*, d' aquelles que no curan res.

Avuy, á Espanya, qui vullgui dir-se regionalista, per poch que vullgui esserne, per moderades que siguin les seves conviccions, no pot ser purament conservador en lo sentit vulgar y madrileny de la paraula; té de ser reformista. Lo que hi ha es que lo actual se te de reformar, *conservant* l' esperit de les institucions fonamentals;

destruhint tot lo artificial que s' ha introduhit en la vida del pays pera conservar-ne lo essencial, lo que neix dels elements característichs de les diferents nacionalitats actuals.

LLUIS DURÁN Y VENTOSA.

El respecte á les Nacionalitats.

II

L' esmentat Martinet, á qui seguim en el desenrotllo d' aquestos articles, pregunta: ¿Quina es la primera obligació del poder polítich encarregat de governar varies nacions qui se diferencien per la llengua, les condicions territorials, y tots els demés caràcters qui d' açó se seguexen? Deu recordarse que 'ls governs son fets pels pobles, y no els pobles pels governs; la primera obligació, donchs, del poder polítich, es mantindre entre les nacionalitats els llaços de germanor, política sense procurar jamay la unitat administrativa que ab prou feynes convé als estats mes homogéneos. Subjectarles á un mateix règimen, voler que visquen la mateixa vida, es voler lo que ni Deu, ni la naturalesa volen: açó no es governarles, es posarles sota una tomba, atormentarles estúpidament; en una paraula, es motivar les catástrofes.

Es molta veritat que 'ls pobles petits á causa de llur debilitat se veuen obligats á separarse d' aquest principi: *No podreu establir sobre vosaltres un rey de una altra nació qui no siga germà vostre* (1). Però si ells han degut renunciar en tot ó en part al dret de governarse, ¿no se 'ls deu reconexer al menos el dret de existir, Je viure llur propia vida?

Sens dupte que se 'm dirá que convé conservar á aquestos pobles la seua llengua y limitarse á consolidar la unió política per la unitat de llegislació.

La unitat de llegislació! ja comprenen bé que vol dir açó?

Que hi hage entre diferents pobles reunits sots un poder central, monarquia ó república, certes bases comunes, es molt just y fins necessari pera la seua prosperitat, pero volguer que tingan una mateixa llegislació es impossible.

Contra aquest principi de uniformitat llegislativa, qui es com la idea fixa dels nostres homes d' Estat, podriem invocar als publicistes de totes les escoles, principalment á Montesquieu y á Rousseau; pero, per qué multiplicar les cites y els rasonaments, quan basta y sobra el bon sentit pera véureho?

(1) Deuteronomi, cap. XVII—15.

Qué es la uniformitat de legislació, sino un arreplech de lleys civils, hon no 's tenen en compte les afeccions, gustos, costums, necessitats morals y físiques, y els interessos moltes vegades oposats á aquells pels quals se fan les lleys? Açó no son mes que sinapismes, especie de ventoses aplicades á la ànima y al cos d'aquestos pobles; y açó, per més que digan els defensors de la uniformitat, may ha sigut un medi bó pera lograr la germanor política dels pobles subjugats.

Qué poden produhir les lleys uniformes sobre els articles capdals de les successions, del *impost*, *importació* y *exportació*, en un pays hon les condicions de la prosperitat agrícola, manufacturera y comercial, lluny d'esser uniformes, se diferencien en gran manera? Fora de dupte está que no poden produhir més que 'l males-tar, empobriment é idiotisme general dels pobles subjectes á uns governs de un despotisme ilimitat.

Donchs,—esclama l'abbé Martinet—com que les Nacionalitats encara cristianes, al menys per ses idees, no poden creure en la obligació de dexarse envilir y martiritzar de qualsevol manera, pera accontentar als butxins, ve 'l moment en que la *legomania* dels governants, engendra la *legofobia* en els governats; y succeheix, que 'ls pobles fins ara pacífichs y amants del ordre acaben per escoltar als qui 'ls diuen: «*No hi ha mes lley que la que vosaltres voldreu donar! Guerra á mort als destructors de les Nacionalitats, als devoradors dels pobles petits!*»

Abans d'arribar á aquest estrém, qué més natural que respectar les Nacionalitats? Se respecten els drets individuals, se considera al home aislat com á una personalitat lliure dintre la seua esfera; y per qué, donchs, no poden concedirse igual respecte y llibertat á les Nacionalitats donántleshi veu en lo concert dels pobles, respectant llur personalitat, agermanantles pera que la una servis d'ajuda á la altra, de contrapés á les ambicions del més poderós y d'estímul pera els més flachs y petits?

Els grans Estats han de recordar que son com á màquines formades de peces mal ajustades, que grinyolen y se remouen á cada pas, y que bastará un petit xoch pera que tot se desbal·leste.

N. FONT Y SAGUÉ.

DESESPER

*Pel pis rost
d'un torrent,
á sol post,*

*vaig, gement
y plorant,
devallant.*

*M'ha trahit
la mia amor
y en la nit
del meu cor
xiscla fer
desesper.*

*No se hon vaig...
se m'endú,
com un raig
de vent cru,
l'aspre horror
del dolor.*

*Vora 'l tronch
d'un pi bort,
qu'ab un ronch
llarch y sort
l'ayre bat,
m'he parat,*

*y allí mut
test, fret, groch,
assegut
en un roch
l'alba ha vist
mon cos trist.*

J. RUYRA.

LA NUVIA DEL MAR

A ma nevoda Àngela Pujol y Vidal.

Ja feya temps que En Jaumet s'havia perdut, que s'havia ofegat, y la Roseta continuava anant cada día per la vora del mar, y enfilantse sempre rocamis amunt, arribava fins á una roca erma y pelada, desde ahon se dominava tot lo mar, y desde qual lloch havia despedit per darrera vegada al seu estimat, á n' En Jaumet. Quan era allí contemplava abatuda la inmensitat, y axugantse una llàgrima corsecada pel dolor, esclamava ab veu que 's ficava al cor:—No vé; no vé. No tornarà may més. Després baxava; se passejava pel sorral, y dexantse remullar per la blanca sayonera de la ona que tota mannyagosa anava á lleparli sos hermosos peus, s'encarava ab lo mar, y unes voltes, enutjada, recriminava á n' aquest perquè no li retornava al seu estimat, altres, riallera y tota contenta, li dirigia afalachs tant dolços y enamorats que l'ànima se fonia d'enveja al sentirlos; y li pregava, ab prechs que esglayaven, que per un may més li retornés á n' aquell ingrát, á n' aquell Jaumet. Y exaltada en sa follia, s'agenollava en lo sorral, y lo petonejava, y revejantse ab les

carícies que les ones festoses y joganeres li prodigaven tot anant á morir á sos peus, esclamava: —Mar, jo t'estimo. A n' En Jaumet l' he aburrit per sempre; fa mesos que 's despedí de mi dientme que tornaria y ¡ay! pobreta, que aquell traydor encare no ha retornat. Si, mar, are es quan més t'estimo.

* *

¡Pobra Roseta! deyan ses amigues; tan jove, tan guapa, y boja. ¡Tant que l'envejaven!

Y era d'envejar. La Roseta era guapa en tota la estensió de la paraula, y per promés tenia al mariner més ben plantat d'aquelles platjes. ¡Com s'estimaven! Son amor cresqué més y més, y s'arrelá en sos cors ab llaços tant fermes que sols la mort era prou pera romprels.

Sos pares n'estaven tot cofoys. Prompte 's casarien. La pesca, aquella temporada, havia anat molt bé.

Y ells dos contaven los dies, contaven les hores. ¡Qué trigava aquell dia tant desitjat! ¡May hi arribaven!

—Quan serás meva, deya ell, quan serás meva... y no podia acabar, perque aquest meva li omplia la boca, y axis se li esmunyia per tot lo seu cos.

—Pero quí mes feliços que nosaltres, li responia ella, tot mirantse ab aquella mirada encisadora que á n' En Jaume l' trastocava.

Y En Jaume, ab la rudesia del home del mar, s'atansava á la Roseta, y,—juramho,—deya.

Y ella, ab la fermesa y la rectitut de conciencia que dona 'l primer amor, li responia ab tota la seva ánima: t'ho juro.

Y ell no content per açó, s'atansava encare mes, y estreyentli les mans y ab la gelosia de un cor enamorat, mitg tartamudejant, esclamava: ¡Oh! júram que no serás d'altre...

Ella, no dexantlo acabar, embadalida ab aquell amor sencer, com aquelles roques ahon s'hi anaven á estrellar les onades furioses, y gran, com la immensitat del mar que devant seu s'estenia, amatenta contestava:—¡Oh Jaume! Jaumet meu, estimat del meu cor, teva ó del mar.

* *

Y 'l mar se 'ls contemplava gelós. No poguent contindre l'odi que aquell amor li feya sentir, bramava de coratge, y llensava sa bava que com blanca savonera anava, tot saltironejant, fins á besar los peus dels enamorats.

¡Oh, si, lo mar també estimava á n' aquella noya, pero ¡Deu dels deus! ab quin amor. Gran com sa immensitat, potent com sa grandesa, avassallador com son atreviment, cego y furios com les matexes furies desbordades. Quan contemplava 'ls dos enamorats acariciantse, allí, en

sos propis dominis, gemegava de dolor; y aquell gemech que 'ls enamorats no entenien ni podien entendre, omplia de mortals angoxes á n' el déu del mar, á Neptú, qui desde son trono contemplava ab tristesa los nous amors de son fill predilecte. Si, la mar tornava á estimar com sempre, ab aquell amor apassionat que, cego y esverador, res respectava. Per açó, quan sentia que la Roseta deya al seu promés:—teva ó del mar,—ell ab infernal alegría esclamava:—meva, meva serás.

Y aquell dia 'l mar s'axecá gelós com no acostumava. La nit aquella havia sorprés als dos enamorats, que al despedirse, En Jaume havia estampat lo primer petó sobre les galtonnes fines y enceses de sa enamorada. Lo mar, al veureho, no 's pogué contenir, y feu un crit de rabia y de desesperació que s'estengué brunzent per sos inmensos dominis:

—Jo 'm venjaré, jo 'm venjaré, udolava. Y aquell udol que 'ls echos ab potentia força repetien, despertá al Deu de les venjances, qui, feréstech y sanguinari, esperava la ocasió pera exercir son brutal ministeri. Y de tots los recones de les profunditats del mar, tots los genis de la maldat ab infernal alegría 's dexondian, y contents y satisfets anaven á començar la tasca desitjada. Y lo mar, esverat, corria d'un cantó al altre cercant á sos parents, á sos amichs, y cridant sempre:—Vengeume. Ja tinch á món rival dintre mos elements; ajudeume tots. Y esgargamellantse, boy ronch, continuava cridant:—qué fa 'l vent, que no brunza; qué fa 'l llamp que no creua l'espai; qué fa la tempestat que encare no se la sent grunyar per les concavitats dels mons. Y tots, tots desseguida s'hi feren. Lo vent començá á brunzir, y totes ses forces s'anaven ajuntant, y empeyentse fa una ab la altre ab una impetuositat com may havia vist. S'estengué ab fileres de montanyes immenses, encaballantse unes ab altres, y empaytantse sempre com si no hi fossen á temps; primer no més embrutaren lo pur y blau cel que allavors ab tota sa força 's mostrava, y després, apilantse totes y espessintse sempre, taparen lo cel, taparen la llum, y del dia 'n feren nit. La tempesta també comparexia ab uns udols que esperaven. Semblava que tots los deus s'havien allí reunit, y ab sa esferehidora y potentia veu lo cel y la terra 's trontollaven. De tant en quant creuaven la immensitat del espai, regueres de foch que sens dupte Vulcanó etjegava desde sos encesos fornals, pera ajudar á son parent, lo mar. Y aquest, cegat per la rabia, bramava com deuen bramar milers de titans estacats en les profunditats del Avern, y ajuntant totes ses forces les apilotava en gegantines montanyes

pera esmicolarles y rebátrelles, ab tota sa furia y violencia, contra 'ls infeliços que en hora malehida havien confiat en sos encants encisadors.

Tot lo poble plorava. Aquell temporal desfet podia robarlos lo que més estimaven. Les barques havien surtit feya algunes hores, y aquella tempesta de segur les havia agafat de plé plé. Passá temps, y la ansietat crexia. La tempesta havia desaparegut; lo mar estava calmat; les ones refrenaren son orgull. Lo cel s' aclari; lo temps s' abonansá. De sopte, un crit de jja venen! se dexá sentir. Tothom plorava, y es que tots temien per algú dels seus. Quí será 'l que li tocará rebre aquesta vegada? Y per açó sens dupte s' adelantaven, ploraven la desgracia. Ja arriben, ja son allí. Tothom crida; tothom compta. Sembla que tornen tots. Totes les barques venen ab los matexos. La alegría renaix. Pero al saltar en terra lo primer mariner y posarse á plorar, ¿qué hi ha novetat? ¿no torneu tots? li preguntaren—Tots, no, contesta. Un ha quedat al aygua; En Jaume, no 'l veureu més.

Un crit que, pel sentiment de qué anava impregnat, partia 'l cor, y després una rialla seca que feya esborronar, se dexá sentir. Tots se giraren. Era la Roseta; s' havia tornat boja!

Desde aquell día si aneu per la vora del mar, á la hora que 'l sol dona sos últims adeus á la terra, en aquella hora trista y melancólica en que tot va cobert ab l' atractívol y poétich mantell de la tristesa, hi trobaren tota pesarosa á la Roseta, qui ab la mirada estraviada, lo cabell despentinat, la cara mustia y descolorida, re corre ab pas insegur totes aquelles platjes, testimonni en mellors dies de sa felicitat passada.

Y ella 's creu feliç, sí, perque imagina que l' amor perdut del pobre Jaume, ha sigut reemplassat per lo del mar. Aquest continua cada día amanyagantla més, omplintla de festes y caricies fins allavores per ella desconegudes. Per açó aquest nou amor li ha fet oblidar l' amor de En Jaumet. Es lo mar á qui are ella estima, es lo mar á qui are ella adora, per qui plora y gema. Y va per la platja, y s' ajeu per la sorra y ab tota dolcesa diu al mar: T' estimo, t' estimo com estimava á n' aquell ingrát, á n' aquell Jaume, que ja may més tornarà. ¿Oy, que 'm vols, tú, mar? ¿Oy, que 'm vols per sempre? ¿Oy, que no serás tan traydor com l' altre? ¿Veritat que m' estimarás?... Si es axís, seré teva per sempre.

Y revolcantse pel sorral aquell, les ones, amoroses y tranquiles, van desfentse en piles de

blanca escuma fins á besar lo cos d' aquella infeliç.

De sopte s' axeca; quelcom com un pensament li ha vingut. Un any fá, diu, que no he vist á n' En Jaumet. ¡Oh, l' ingrát, si 'n deu estimar á una altre... Donchs, mar, seré teva y de ningú més.

Y camina, y corra, y riu, y plora, y gema, y sanglota, y canta, y puja amunt, sempre amunt. Aquí rellisca, allí s' entrebanca, més enllá ensopega, mes ensá cau, y s' axeca y sempre amunt. Ja es dalt de la roca, dalt d' aquella roca desde ahon per darrera vegada despedí á n' En Jaumet. Y riu, y ¡com riul! Y dirigintse al mar, que sota sos peus s' estenia seré, atrayent, grandíós com ho es sempre la immensitat, li cridá ab un tó que partia 'l cor:—Mar, soch teva, teva per sempre.

Y pegant una branzida s' hi tirá.

J. VIDAL Y JUMBERT.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—L' Ateneu Barcelonés s' ha inscrit com á congressista al Congrés de Moscou, havent redactat en llengua catalana la comunicació dirigida á la comissió oficial de la esmentada Assamblea.

Tenim la satisfacció de comunicar á nostres llegidors que no hi ha hagut ni la més petita dificultat, pera admetre la esmentada comunicació.

En cambi, al Govern civil de Barcelona..... més val no pensarhi.

—La lápida que per acort de la *Unió Catalanista* ha de col·locarse en l' atri de la Basílica de Santa Maria de Ripoll, en la qual s' hi consignen les paraules que digué l' Excm. é Ilm. senyor bisbe de Viçh quan se celebrá la nova consagració del restaurat temple ripollés, está ja fosa en los tallers dels senyors Masriera y Campins, de Barcelóna. Dita lápida va enquadrada en un march de pedra picada, segons lo dibuix de nostre amich lo reputat arquitecte En Joseph Puig y Cadafalch.

—La *Comarca de Lleyda*, ha començat á publicar una série d' articles titulats «Comparacions llengüístiques», encaminats á demostrar científicament les diferencies que existexen entre les llengues catalana y castellana. Aquest treball degut á la ploma d' En Enrich Arderiu, compendrà sis punts: 1.er Elements simples de fonació representats per signes gráfichs; 2.^{on} Diptongos y triptongos; 3.er Sílabes en les que hi entren so vocal y consonant; 4.^t Paraules ó conjunt de sílabes; 5.^t Combinació de paraules; y 6.e Diccionari.

En lo primer article, queda ben demostrat que respecte al primer punt, es superior nostra parla á la dels castellans.

—Nostre benvolgut amich y company de redacció En Pau Riera y Soler, ha sigut nombrat catedrático de llengua alemanya del Institut de Barcelona. Rebi nostra més coral enhorabona.

—S' ha constituït á Sant Feliu de Codines una Associa-

ció de Beneficència, que ha adoptat nostra llengua com a parla oficial en tota la seva documentació.

—Lo concert de la *Catalunya Nova*, anunciat pera 'l diumenge passat en lo Teatre Lirich, no tingué efecte fins ahir. Aghí'm la invitació que hem rebut y en lo número vinent procurarem donar compte á nostres llegidors de una festa, que segons es de esperar per son programa, ha de resultar lluhidíssima.

—La bandera issada en lo Colegi d' Infants Orfens de Sant Julià de Vilatorrada, lo dia de la inauguració, era la catalana.

—Donem les gracies als innumbrables periodichs que s han ocupat del número extraordinari que LA VEU DE CATALUNYA dedicá á la memoria del inolidable mestre En Marián Aguiló. La carta d' en Mistral, l' hem vista reproduhida en nostres benvolguts companys *La Almudaina* de Palma de Mallorca y *L' Aïoli* d' Avinyó.

—Lo Concell general de les Valls d' Andorra ha nombrat fill adoptiu d' aquella tan petita, com lliure y ditxosa República catalana, al incansable excursionista En Arthur Osona, fentli entrega de un pergami en que hi consta la carta de naturalesa andorrana, la que, policromada per lo reputat calígrafo Sr. Flos y Calcat, diu així:

«Lo M. I. Consell general de les Valls d' Andorra, atenent als especials serveys y sacrificis que vos, N' Arthur Osona y Formentí, haveu dispensat á la nostra República; per tant, en sessió del dia d' avuy acorda declararvos *Fill adoptiu d' Andorra*, donantvos la present carta de naturalesa pera que siau considerat en aquesta República y en tots los demés Estats com verdader fill d' aquestes Valls, gosant dels metexos privilegis y exempcions que 'ls naturals andorrans. Donada en la casa Palau de les Valls als XXII de Desembre de MDCCCXCVI.—Lo President Síndich, Procurador general, Bonaventura Mestre.—Lo Secretari, Salvador Sansa.»

—Lo diumenge dia 18 del mes passat tingué lloch á Berga, la segona reunió del element catalanista bergadà, pera acordar definitivament la fundació de un centre que en aquella població fos lo porta estandart de les aspiracions autonomistes de Catalunya.

Per unanimitat s' acordá portar á la pràctica lo pensament, donant per títol á la novella associació lo de *Foment Regionalista de Berga*. En la esmentada reunió, se doná lectura dels Estatuts essent objecte de discussió alguns de sos articles, y després de dues hores de deliberació y haventlos ampliat en bona forma, quedaren admesos per unanimitat,

Aprobats los Estatuts se passá á elegir la Junta Directiva que ha de regir los destins del «Centre» durant quatre anys, menos lo president y secretari que sortiran en lo primer bieni. La elecció s' efectuá per medi de votació secreta y separatament per cada càrrech, resultant constituïda de la següent manera: President, En Joaquim Serra, farmacéutich; Vice-president, En Joseph Cardona, farmacéutich; Tresorer, En Manel Pla, Propietari; Secretari, En Enrich Ribera, comerciant, y Bibliotecari, En Anton Casals, metge.

Euskaria.—La manifestació que 'l dia 25 del mes passat portaren á cap los fueristes biskains, pera protestar contra lo furt fet en 1876 per lo centralisme madrileny, fou tan nombrosa com digna del poble bascongat. Surtí la expedició de Bilbao en un tren especial compost de 17 wagons,

que portaven mes de cinch cents expedicionaris, als que se 'n afegiren més á Amorebieta.

Al arribar á Guernika, acompanyats de bon nombre de vehins d' aquella població, se dirigiren á la iglesia de Santa Maria, ahon, ohiren lo Sant Sacrifici de la Missa, que celebrá un reverent vicari de la mateixa parroquia, assistit de altres dos sacerdots de Guernika. La capella dirigida per lo Sr. Azurmendi, cantá á gran orquesta la grandiosa missa de Gorriti. Predicá Fra Antopi de Erezuma, de la ordre de Sant Francesch, qui en llengua bascongada y ab magnífich estil, deplorá la perdua de les venerandes llivertats bascongadas, y exhortá á tots los presents á que persistissen en la bona obra de la revindicació foral.

Acabá la missa, interpretantse al orga, per lo mestre Azurmendi, una marxa bascongada y l' immortal himne euskar *Guernikako Arbola*.

Los expedicionaris y molts guernikenchs, anaren després á la Casa de Juntas, ahon se reuniren més de mil persones, fent una pacífica, pero seria y grandiosa manifestació contra la malehida lley del 21 de Juliol de 1876. Un aplaudiment entusiasta saludá les darreres notes del *Guernikako*. Los manifestants desfilaren silenciosos, després de saludar l' Arbre vell, memoria de la passada llivertat é independència, y l' Arbre jove, esperança d' un poble digne de gosar de la vida de les collectivitats autonòmiques.

—D' entre les valioses y entusiastes adhesions enviades als organitzadors de la protesta que tingué lloch á Guernika, lo dia 25 del mes passat, es digna de reproduhirse la del distingit regionalista nabarro En Arthur Campión. Diu així:

«Molt Sr. meu y de la meua consideració més distingida: Una desgracia de familia soferta de poch, me priva d' assistir á la manifestació protesta contra la inicua lley de 21 de Juliol, en la que hauria prés part altres anys si, com en aquest, hagués sigut convidat.

»Pero mon cor estará ab vostés com están los bons fills al costat de llur mare, quan se tracta de reivindicar sa hisenda y sa honra.

»Si Espanya es l' *Estat*, la Euskalerría es la *Patria*, y no hi ha drets ni devers, que al primer toquen, que puguen contraposarse als qui miren á la segona.

»L' *Estat* fou un; perseguintlo sens treva, ni descans, ni defalliment, fins que restitueixi.

»Al mateix temps que la meua protesta axecaré al cel mon esperit pera dirigirli una pregaria; que trenqui lo més abiat millor lo vil grillet d' or que lliga 'ls braços de la noble Biskaia.

»Llenceu de vostre si eix nou judaisme que s' ha enenyorit de la terra quin doser era la remorosa copa d' un roure. Avans que la degradació en la riquesa preferibles son, mil y mil vegades, les espines y 'ls claus del martiri. Los pobles que á la força cauén, avuy ó demá prenen sa revenja; los pobles envilit, moren.

»¡Oh Tú, Deu, que vas treure 'ls marxants del temple, tingas compassió de Biskaia!

»De V. afm. amich y S. S.

ARTHUR CAMPIÓN.»

—La Diputació foral de Nabarra ha publicat lo programa de les oposicions de la cátedra de llengua euskara que acordá establir á Pamplona. Los exercicis començaran lo dia 3 Novembre; los aspirants deuen enviar ses sollicituts avans del dia 20 de Octubre y la dotació del catedràtich es

de 1.500 pecetes anyals, tenint la obligació d'explicar una lliçó diària durant tot lo curs oficial.

Nabarra, Biskàia, Guipúscoa, Provença, Llenguadoc etz. etz., están donant lliçons de patriotisme á les corporacions oficials de Catalunya; però nostres Diputacions y Ajuntaments com si desconexessen la existencia d'una esplendent literatura catalana, en lloch de protegir-la, com fan los pobles que s'estiman, preferexen gastar los diners dels contribuyents favorint carreres de caballs y obsequiant polítics madrilehs.

ESTRANGER

França.—Lo Concell Municipal de Tolosa s'ha suscript per 1500 exemplars de la *Histoire populaire de Toulouse*, de Mrs. Lluís Braud y Lluís Ariste, que será repartida en les escoles pera lo desvetllament del esperit local.

—Ab lo títol de *Escolo dón Tutan*, s'ha constituït á Beziers, una nova escola felibrenca.

—La Unió Helénica d'Atenas ha enviat una entusiasta comunicació al eminent Frederich Mistral per son notable «Himne grech», conegut ja de nostres llegidors.

Suïssa.—Lo concell d'administració del Museu nacional polach de Rapperswyl ha senyalat lo dia 11 d'Agost pera inaugurar lo monument sepulcral que guarda 'l cor de Kociusko; y desitjós de donar á aquest acte caràcter de solemnitat, al mateix temps que testimoniar la fonda veneració que rendeix tot polach á la memoria del més eminent de sos héroes, lo concell invita á la patriòtica cerimonia no tant sols als fills de la Polonia que han après de les generacions passades l'amor á la rassa y 'l propòsit de restaurar la seva nacionalitat, sino als seus amichs d'altres pobles que 's sentin també esclafats per la tirania.

LLIBRES REBUTS

NARCÍS OLLER. **Figura y Paisatge.**—Barcelona, Tip. «L'Avenc» 1897.

Lo mellor d'aquest llibre es sens dupte lo *Paisatge*; l'Oller el sent ab tota sa realitat, se dexa suggestionar per la seua contemplació y te 'l dó de presentarlo ab tota sa naturalitat y cruesa, de manera que al llegir les seues descripcions un hom les veu ab tots els seus detalls; per altra part sab presentar els quadros combinats artísticament sense que desmerexe la evocació ingénua y directa. Llegéxintse, en prova d'açó, *Nevant y Crepuscol d'hivern*, verdaderes impresions de la naturalesa, ab tots els seus detalls, pero sense divagació. *L'any 54* es un d'aquells estudis subjectius que farien agafar mal de cap á un lector no acostumat á les abstraccions, aquelles impresions desordenades produhexen, no obstant, un efecte altament artístich. Y axís podriem anar parlant de les altres narracions si tinguéssim espay sufficient, pero baste dir que si la una es bona la altra ho es encara més.

FRANCISCO DE P. MASPONS Y ANGLASELL. **Instantáneas.**—Barcelona 1897.

Aquest llibret, acompanyat de una original portada que demostra fins ahon arriba el just modernista, conté nou narracions ó quadrets, verdaderes *instantáneas*, escrites sense pretensions, y perçó els acostumats á *menjars forts* les trobarán fluxes é insípides, ab tot y contenir algunes d'elles un fondo moral molt bó y tendencies sociològi-

ques que ab gust veuriem fossen seguides per altres autors. Es veritat que plau molt la lectura de una descripció de la naturalesa, la pintura de un personatge, pero ¿es aquest l'únic fi de l'art?

CALDERILLA LITERARIA. VERSOS HUMORÍSTICS DE SALVADOR BONAVIA. —Barcelona 1897.

Es un llibret de 32 planes embrutades de ratlles curtes, moltes d'elles de mala mena. Son poesies (P) per l'estil de les que 's publiquen en *La Campana y Esquella* y ab açó ja no cal dir que en moltes d'elles s'hi troba la nota libre ó la sátira immoral. Als llibrets d'aquesta mena havém de dilshí aquell final de la poesia *La rosa del Apeles* Mestres: «*Al foch, al foch, no 'n parlèm més.*»

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 29.

Surt de Barcelona cap á Santes Creus, l'arquitecte del Estat Sr. Magdalena, pera anar á examinar lo claustre y demés dependencies d'aquell tan antich cenobi y veurer en quina situació de conservació se troba, á fi de formular lo projecte de reparació y pressupost de les obres convenients pera deturar sa completa ruina.

Dia 30.

Segons llegim, á Bellpúig s'ha format una junta pera procurar medis pera restaurar l'històrich convent de Sant Francesch de la metexa població, que ha sigut cedit al Ajuntament perque 'l restauri y 'l fassa servir pera la ensenyança.

Dia 31.

Lo Ministre de Foment firma la Royal Ordre autorisant á la companyia anónima de Tranvías de Barcelona pera cambiar la tracció animal per la eléctrica en totes ses línees.

—Se efectúa l'acabament de restauració d'una part del antich castell dels barons d'Aramprunyá, dirigida per lo Mestre de Obres D. Ramón Soriano. Ab aytal motiu l'actual possessor del edifici D. Manuel Girona, convidá á les autoritats locals y á varios particulars pera celebrar la colocació d'una lápida que ho recordi. La inscripció es catalana y al meteix temps dona idea de la historia del edifici.

AGOST.—*Dia 1.*

Surten cap á sos respectius punts vuyt colonies escolars compostes de 25 noys ó noyes. Han sigut organísades per la Económica d'Amichs del Pays.

—Arriba de Valencia la Banda municipal de aquesta ciutat. Los músichs venen molt contents de les atencions que han rebut dels valencians.

—Se tanca l'Exposició d'industries creades y desenrotllades al amparo del aranzel vigent y que s'ha celebrat en lo Palau de Belles Arts.

Dia 2.

Se celebra en la Mercé la festa anyal del vot de la ciutat que 's dedica á la Mare de Deu d'aquell títol, per haver lliurat en 1687 nostres camps de la plaga de la llagosta. Hi assisteix una comissió del Ajuntament composta de dos individus. Los sermons, tant del matí com del vespre, no sols son en castellá, sino fets per castellans.

—Hi ha en los carrers d'Elisabets y del Notariat la acostumada fira de la Mare de Deu dels Angels.

Dia 3.

Surten cap á Moscou, pera assistir al Congrés M dich Internacional que s' ha de celebrar en aquella ciutat rusa, los catedràtics doctors D. Bartomeu Robert y D. Miquel Fargas y altres distingits metges. L' Ate eu Barcelon s s' ha fet congregacionista enviant la comunicació en català, lo qual no ha sigut  stacle perque la Comissió oficial l' acceptés. En un dels dies següents marxen los doctors don Joseph M.ª Roca, Don Manel Font y D. Lluís Llagostera, dirigintse també   Moscou.

Dia 4.

Ha sigut elegit rector del col gi de P. P. Escolapis de Barcelona y del Pensionat de Sarri , lo P. Joan Miracle y Vilafranca. Lo P. Pio Galt s ho ha sigut del col gi de Valls.

Dia 5.

Ha sigut nomenat ec nomo de la parroquia de Sant Julià d' Arbós, nostre antich col borador y publicista Mossen Salvador Bov , Pyre.

Rebi nostra coral enhorabona.

Notes curioses.

Jubileu de la Porciúncula.—Aquesta extraordinària indulgència fou obtinguda y publicada ab la aprobació del Sant Pare per Sant Francesch. En són  rigen sols podien lograrla los religiosos francescans que visitessen lo santuari de la Mare de Deu dels Angels d' Asís, bressol del institut ser fich. Pero en 1440 lo papa Eugen  IV, la f  extensiva   tots los convents de framenors que hi haguessen establerts prevenint que pera alcan arla s' havia d' esser frare de dit institut   terciari. Llavors fou introduhida   Barcelona y pogueren guanyarla aquestos afiliats   la religió francescana en lo convent de Sant Francesch, establert per lo meteix Patriarca en 1211 trovantse en nostra ciutat; y en lo convent de Jesús, establert fora los portals y siti hon es avuy passeig de Gr cia,   m  dreta, y hon s' hi trova lo carrer d' Aragó, desde 'l 1425.

En 1515, lo papa Lleó X concedeix que pugu n disfrutarla les monjes de Santa Clara, que es lo segon ordre francesc , pero les del convent d' aquesta santa establert desde 'l 1233 en la platja de la part oriental de la ciutat, que es hon avuy día hi ha lo Parch, perque en aquell meteix any cambiaren d' institut religiós adoptant lo de Sant Benet; pero si les del de Jerusalem que desde 'l 1494, existía en aquell solar llindant ab lo carrer de Cervelló y es avuy una adició al mercat de Sant Joseph. Sabut es qu' aquesta casa subsist  fins al 1869 en que fou suprimida per lo govern revolucionari d' aquells dies.

Lo molt que 's arrel  aquí la V. O. T. entre nosaltres feu que no fossen pochs los barcelonins que 's trovessen en condicions d' obtenir aytal merc  espiritual, pero indiscutiblement foren mes, desde 'l 1608 en que Pau V volgu  que poguessen obtenirla los f els d' abdós sexes y facilita lo conseguirla en los temples dels P. P. Caputxins que ja se 'n havia establert aquí una petita comunitat en 1576, en la ermita de Sta. Madrona de la montanya de Montju ch. Pero com hi estigueren poch, può tingueren de traslladarse en 1578   Sarri , després de haver residit algun temps   Montserrat y en la parroquia de Sant Gervasi, no retornaren   la ciutat  ns al 1717 en que s' aposentaren en lo qu' avuy es Plaça Royal, per la part de la Rambla que encar

porta lo nom de Caputxins, per mes que generalment sia dita del Mitg. Per aquesta rah  pogué mes aviat obtenirse en la iglesia de les caputxines, primer convent   Espanya d' aquell institut y establert fins al 1869 en lo carrer del Carme, cantonada   la Riera Alta d' en Prim. Sa fundació fou en 1599. Pero en 1643, Urbà VII exten aquest privilegi   totes les cases terciaries francescanes no seglars y desde les hores, se guany  en los temples del convent de Sta. Isabel, fundat en lo carrer de les Elisabets, devant per devant de la Misericordia, y mes últimament se pogué lograr aquest favor espiritual en la capella d' aquesta casa de beneficència, può en ella s' hi establiren monjes terciaries francescanes en 1699.

Avuy día pot logrars lo Jubileu de la Porciúncula en iglesies que no tenen res que veure ab la religió ser fica per concessions otorgades per l' actual papa. Ten m establerta la ordre tercera seclar en les iglesies de Sant Francisco, del Hospital y de la Ajuda; en aquest , com hi està establerta una comunitat de caputxins la obtenció d' aquella gracia es directa, no comunicativa.

La nota característica d' aquest acontexement religiós que tots los anys posa en moviment   mils persones, desde les dos de la tarde del primer día d' Agost fins   la posta de sol del día següent, festa de la Mare de Deu dels Angels, es que en totes les iglesies hon pot guanyarse lo Jubileu s' adorna l' altar ab l' imatge de Sant Francesch voltada de mirambells y auf bregues. D' aquesta planta tan olorosa y   la que tanta afició hi ha   obtenirne en la nit de Sant Joan, se 'n reparteix als devots que 'n donan alguna almoyna, axís com per Sant Crist fol, Santa Agn  y Santa Madalena es costum donar espígol y fins espargirne brins per terra de la iglesia, compensant axís la falta d' olor de les dalies que com   esser les fl rs del temps se colocan en l' altar.

Lo lle  dels Angels. En aquell espay que   manera de vestibul, hi ha desde 'l rextat fins   la fatxada de la iglesia devant de la del convent dels Angels, prop lo portal de la metexa, hi ha un pil  esculturat que te la figura d' un lle . En altre temps, nos comptava un home d' edat, se feyen juguesques, sobre si un subjecte aniria,   dexaria d' anar, desde un punt distant de la ciutat, tancat d' ulls y sens guia de ningú, al lle  dels Angels. Formalisada la aposta y en lo día y hora convinguts, començava sa excursió per entre l' encreuament de carrers y entre molts curiosos, aquell qui era lo jugad r   causa de la juquesca. Era la penyora mes evident de que un conexia ben bé la ciutat.

La Mare de Deu de les Neus.—Desde antich es venerada la Verge baix aquesta advocació en la iglesia de Sant Just. Avans les que 's deyen Blanca celebr ven sa d ada lo 5 d' Agost; are son les Nieves. La festa, ab que 's celebrava en aquell g tich temple lo citat día, era pagada per una associació de joves guapes   que tenien la pretensió de serho; pero caygu  en desús lo culte, havent resultat inútils los esforços que 's feren pera restaurarlo f  pochs anys, per mes que 's pos    contribució fins la el qu ncia d' un predicador castell  que entre la gent devota era nomenat *el p co de oro*. Y per cert que no es que manquin noyes guapes, ni molt menys de les que 's pensen serho, lo que falta es devoció en la joventut, que mes s' estima lluhir en un ball que no en una festa religiosa.

RAMÓN N. COMAS.